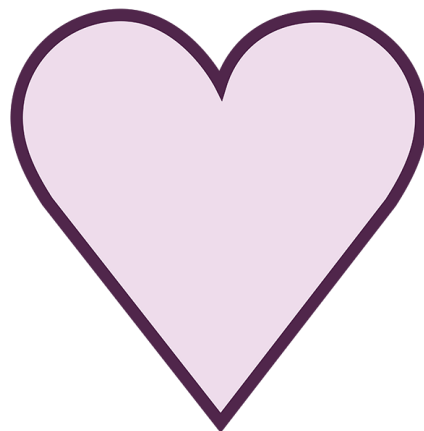

AIKUINEN ON MALLINA LAPSELLE

Lapsi kuulee sinun käyttävän monipuolista kieltä keskustellessasi muiden lasten ja aikuisten kanssa. Samalla annat lapselle mallin siitä, mihin ja miten puhetta käytetään.

Käytä puheessa eri sanaluokkia: substantiiveja (esineet ja asiat), verbejä (tekemiset) ja adjektiiveja (millainen?) jne.

Lapsen kielen rikastaminen ja puheen oppimisen tukeminen on meidän aikuisten tehtävä. Lapselle se on iloa täynnä olevaa leikkiä!

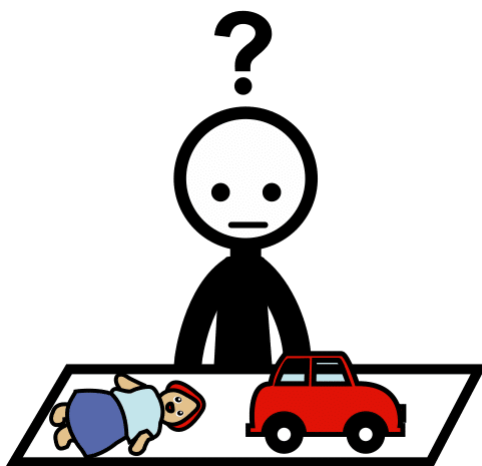

LAAJENTAMINEN KASVATTA SANAVARASTOA

Kerro esillä olevasta asiasta enemmän kuin pelkkä esineen tai asian nimi.
Esimerkiksi: "Se on pallo. Se on punainen ja sitä voi heittää".

Nimeä myös tunnetiloja: "Poika itkee, hän on ehkä surullinen tai häneen on sattunut".

Osallistu lasten leikkeihin ja anna malli, mitä muuta leikissä voi tapahtua.
Leikinohjaus edellyttää, että olet fyysisesti mukana leikissä. Monipuoliset leikit tukevat myös kielellistä kehitystä.

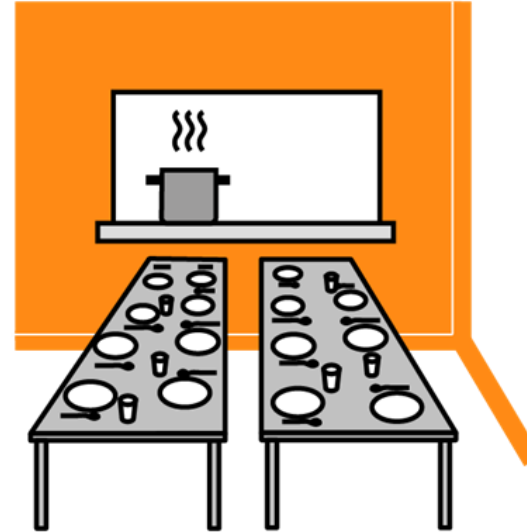
RUOKAILU

Istutko pöydän ääressä lasten seurassa seurassa, kun he ruokailevat?

Ruokapöydässä paitsi syödään, myös kohdataan toisiaan. Ruokailu on myös pedagogiikkaa: lapsi oppii pöytätapoja, saa tietoa ruoka-aineista ja niiden alkuperästä jne.

Neuvokas perhe –sivuilla on paljon tietoa lasten ruokailuun liittyen.

LAUTAPELIHETKI

Pelatkaa yhdessä pelejä!

Muistakaa samalla jutella ja sanoittaa pelitapahtumia! Esimerkiksi muistipelissä nimetään kuvia ja muita käsitteitä (samanlainen, erilainen, pari, luvut) ja noppapeleissä lasketaan nopan pisteitä ja askelmia.

LEIKI LASTEN KANSSA

Osallistu lasten leikkeihin ja anna tarvittaessa malli, mitä muuta leikissä voisi tapahtua. Monipuoliset leikit tukevat myös asioiden kielellistä ilmaisua.

Samalla voi havainnoida lasten välisiä suhteita: jääkö joku leikistä pois, onko piilevää kiusaamista, osaavatko lapset leikkiä juonellisesti?

Älä huolehdi, lapset kyllä neuvovat sinua, jos et tiedä riittävästi hahmoista tai juonesta! Leikkivää aikuista arvostetaan lasten piireissä!

SANOITA TEKEMISTÄ

Kerro lapselle ääneen eli sanoita, mitä hän tekee, kun hän esimerkiksi leikkii:

Sinä juotat vauvalle maitoa pullosta.

Siinäpä meni villasukka vasempaan jalkaan!

Kerro lapselle ääneen eli sanoita, mitä itse teet: Nyt minä lakaisen, koska lattialla on hiekkaa! Nyt otetaan kaapista värikynät ja voidaan alkaa piirtämään! Jaan teille jokaiselle soittimet, niin saadaan orkesteri valmiiksi!

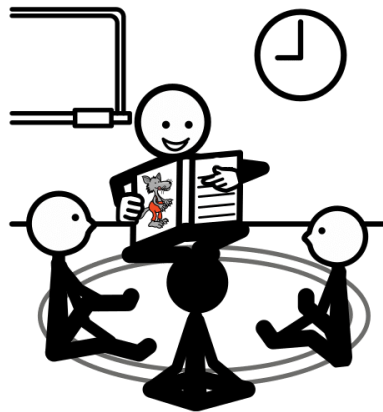
LUE LAPSELLE KIRJA!

Lukeminen kehittää kuuntelutaitoa, keskittymistä, sanavarastoa ja muistia. Lukiessasi lapselle annat mallin sanoista, äänneistä ja lauseista.

Lapsi, jolle luetaan, lukee itse myös aikuisena. Kun lapsi näkee muiden lukevan, sekin edistää lapsen lukuharrastusta.

Lukea voi myös keskustelemaan tyyliin: silloin voi keskustella ja kysellä lapselta tarinan tapahtumista.

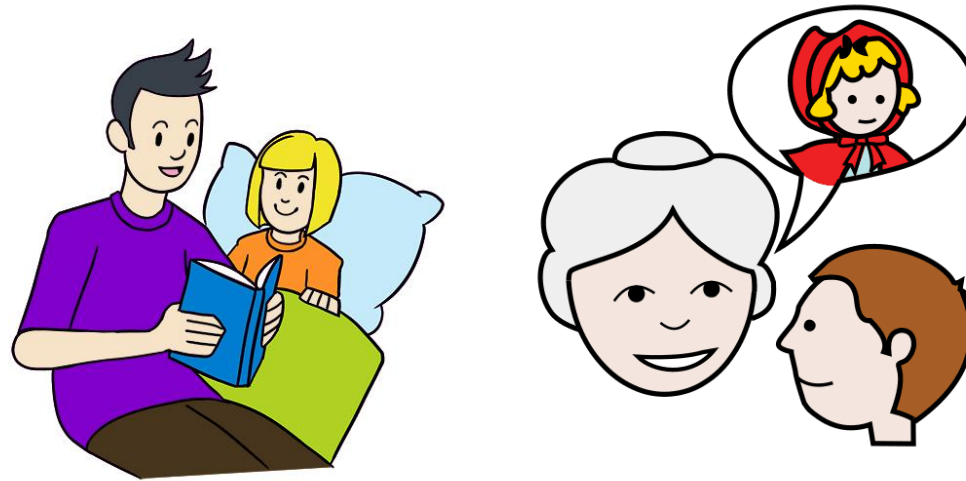
Äänikirjat eivät koskaan korvaa aitoa, vuorovaikutuksellista lukuhetkeä, vaikka ovatkin joihinkin tilanteisiin hyvä työväline!

LUE LAPSELLE PÄIVÄLEPOSATU KIRJASTA, EI TABLETILTA!

Päiväleposadun lukeminen on tärkeä rutiini eikä toivottavasti korvaudu aina äänikirjalla tai pelkällä musiikilla. Äänenpainot, tauottaminen tai tarvittaessa sanan tai asian selittäminen mahdollistuu itse lukiessa.

Kiireisen aamupäivän tapahtumat jäävät hetkeksi ulkopuolelle. Lapsen on helpompi lepäillä, kun voi kuunnella satua. Tai jos väsyttää, niin unikin tulee yleensä paremmin!

KÄYKÄÄ YHDESSÄ KIRJASTOSSA!

Kirjasto on ilmainen peruspalvelu. Lapset ovat kiinnostuneita kirjoista ja lukemisesta. Kirjojen avulla lapsen mielikuvitus kehittyy ja sanavarasto laajenee. Lapselle lukeminen tukee puheen- ja kielenkehityksen lisäksi tunteiden käsittelyä sekä luo pohjaa jopa koulumenestykselle.

Kirjastosta voi lainata myös eri kielisiä kirjoja; kysy henkilökunnalta apua. Enemmän vaihtoehtoja monikielisistä kirjoista on Helsingin monikielisessä kirjastossa (ks. [Monikielinen kirjasto – Flerspråkiga biblioteket – Multilingual Library | Kirjastot.fi](#) tai alla oleva qr-koodi).

LUE LAPSELLE LORUJA JA RUNOJA

Lorut ja leikit tukevat lapsen puheen kehitystä. Yhteiset lorutteluhetket vahvistavat lapsen ja aikuisen kiintymyssuhdetta. Lorutteluun kannattaa yhdistää myös leikkejä: lapset rakastavat liikettä ja yhteisiä hetkiä aikuisen kanssa. Siirtymähetkiinkin voi liittää loruja!

Monet lorut ovat myös hauskoja ja tuovat yhteistä iloa. Lorut (ja laulut) rytmeineen jäävät helposti mieleen vaikka lapsi vasta opettelisi suomen kieltä.

Entten tentten,
teelikamentten
hissun kissun
vaapulavissun.
Eelin keelin klot,
viipula, vaapula
vot.
Eskon saun
pium paum
nyt minä lähden
tästä pelistä pois!

Körö körö kirkkoon,
papin muorin
penkkiin,
ruskealla ruunalla,
valkealla varsalla,
kirjavalla kissalla,
kolipäällä koiralla,
laukkipäällä
lampaalla.
Se, joka ennen
ennättää,
sille velli keitetään.

Harakka huttua keittää,
hännällensä hämmentää,
käyttää sulkakämmentään,
pyrstöllensä puistelee,
nokallansa koittelee.
Panee suolaa,
panee sokeria.
Antaa tälle pikkuhiirelle,
antaa tälle pikkuoravalle
antaa tälle pikkujänölle,
antaa tälle pikkuketulle.
Eikö tälle annakaan?
No, toki antaa.
Nam, nam, nam, nam, nam.

Kiikeri kiikeri
kissanpoika,
koikeri koikeri
koiranpoika.
Luupitin luupitin
luppakorvaa,
tepytin tepytin
teppulijalkaa.

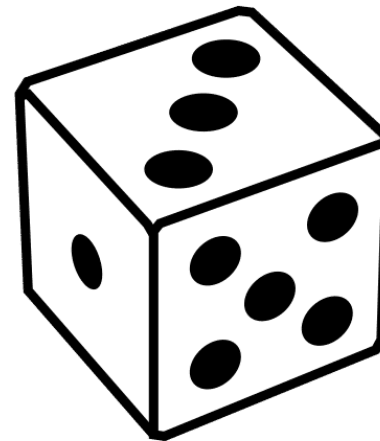
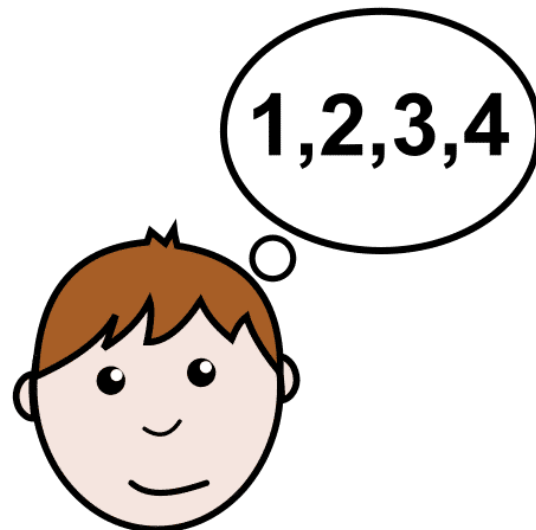

LASKE LAPSEN KANSSA TUTTUJA ESINEITÄ

Lapsen matemaattiset taidot vahvistuvat ja automatisoituvat pienestä pitäen, kun hän tottuu huomaamaan matemaattisia asioita omassa ympäristössään.

Laskekaa kaiken ikäisten lasten kanssa ympäristön esineitä ja asioita: lapsia, sormia, sukkaa, lusikoita, leluja, puita tai mitä vain keksitte! Numeroiden luetteleminen on yksi tärkeä perustaito.

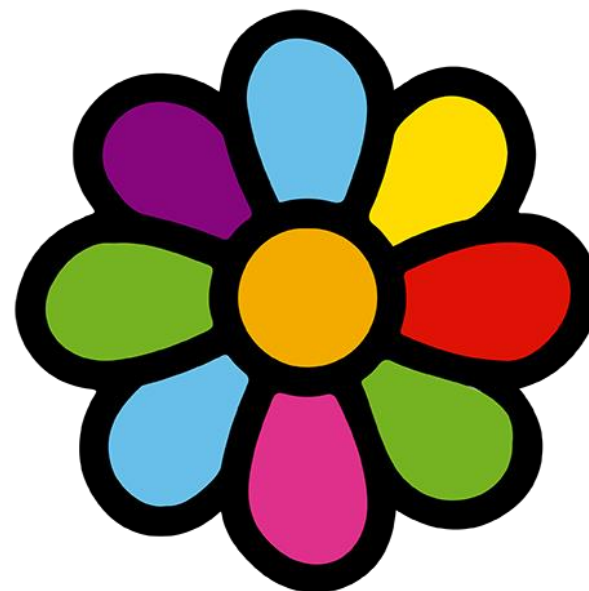
Laskekaa välillä lukuja takaperin kuin raketin lähtölaukaus!

NIMEÄ VÄREJÄ JA MUOTOJA

Kaiken ikäisten lasten kanssa voi nimetä värejä: minkä värinen auto, minkä värinen hedelmä, minkä värisiä vaatteita tai leluja jne.

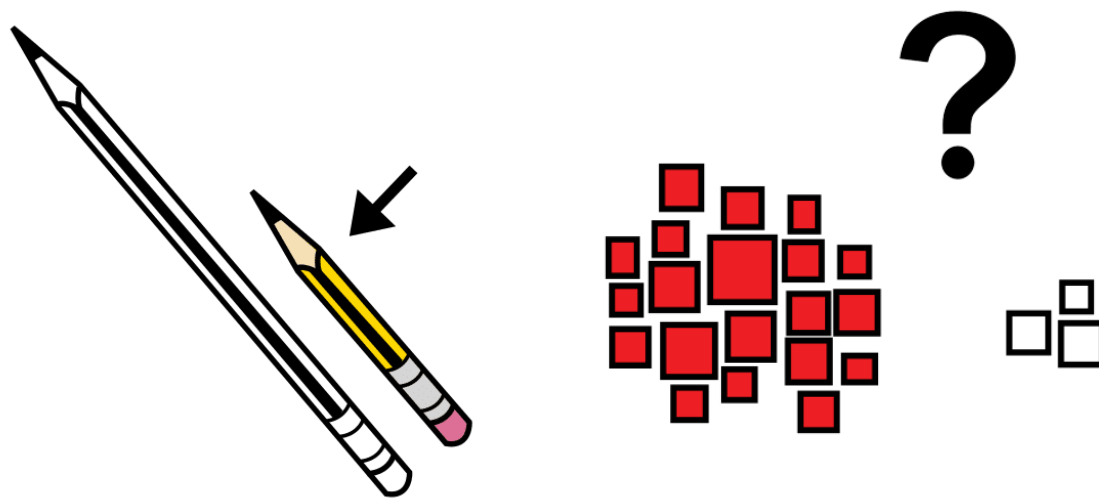
Etsikää yhdessä ja nimetkää kolmion, ympyrän tai neliön muotoisia esineitä!

KÄYTÄ KÄSITTEITÄ

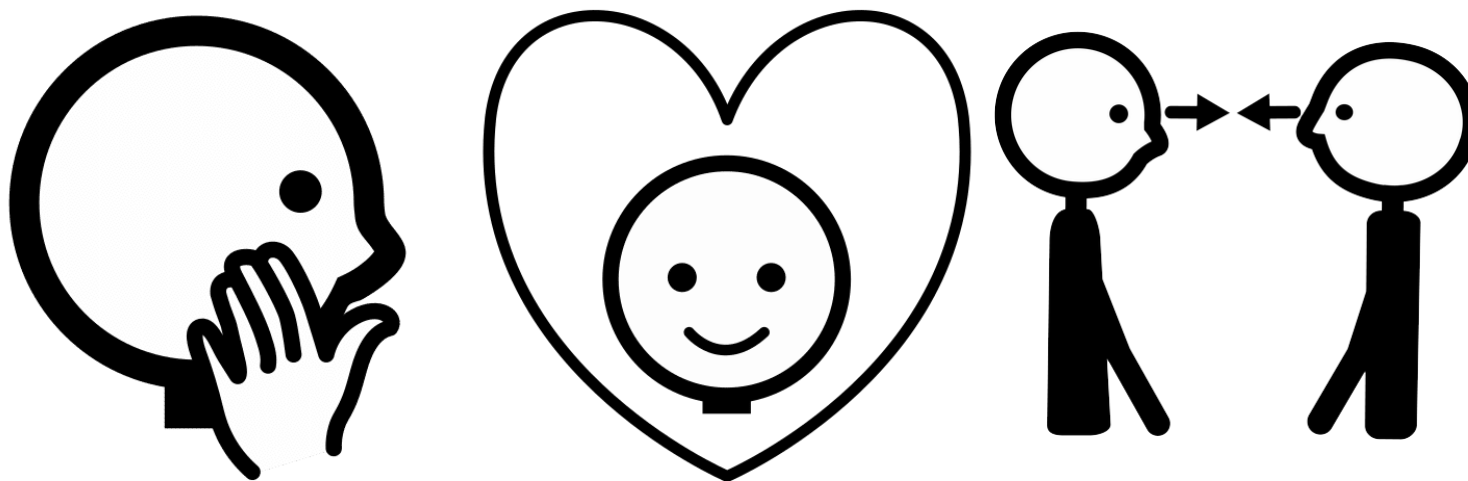
Matematiikan käsitteisiin kuuluu vertaileminen: Kumpi nalle on pienempi, kummassa lasissa on enemmän maitoa, missä kuvassa on tummempi taivas, kenen kengät ovat suurimmat, kumpi juoksee nopeammin jne.

Matemaattista puhetta pitäisi kuulla jokaisena päivänä. Silloin erilaiset käsitteet tulevat tutuiksi ja ne automatisoituvat. Kun lapsi aikanaan siirtyy perusopetukseen, hänen olisi hyvä hallita peruskäsitteet.

HYVÄ VUOROVAIKUTUS LAPSEN KANSSA

Mene lähelle lasta ja laskeudu lapsen tasolle. Rauhoita ympäristö melulta. Ota katsekontakti ja tarvittaessa varmista kosketuksella, että lapsi kuuntelee sinua.

PUHELIN

Puhelin on tärkeä meille aikuisille. Joudumme käyttämään ryhmän puhelinta Läsnä-merkintöihin ja viestien/puheluiden vastaanottamiseen.

Kun sinä luet puhelimesta viestejä tai sähköposteja, et voi olla samaan aikaan lapsen kanssa laadukkaassa vuorovaikutuksessa. Läsnäolo kärsii!

Minimoi puhelimen käyttö ollessasi lapsiryhmässä ja anna se aika mieluummin lapselle !

POHDI TAPAASI PUHUA

- ❖ Kuinka puhut lasten kanssa?
- ❖ Keskusteletteko yhdessä asioista vai annatko vain ohjeita?
- ❖ Millaista ja mitä kieltä lapsi kuulee päivän aikana?
- ❖ Jos lapsi ei vielä itse tuota puhetta, puhutko sinä kuitenkin lapselle etkä vain lapsen yli toiselle aikuiselle?
- ❖ Teetkö kysymyksiä, vaikkei hän vielä osaa vastata?
- ❖ Kerrotko lapsille tarinoita?
- ❖ Hassutteletko, laulatko tai lorutteletko lasten kanssa?
- ❖ "Kuunteletko" lasta, vaikka hänellä ei olisi vielä sanojakaan?
- ❖ Sanoitatko itse tilanteet ja asiat, vaikka lapsi ei vastaa?
- ❖ Kehutko ja kannustatko lapsia?

PUHU LAPSELLE KAIKISSA MAHDOLLISISSA TILANTEISSA

Juttele mm. pukemis- tai eteistilanteessa, kysele kuulumisia kohdatessanne.

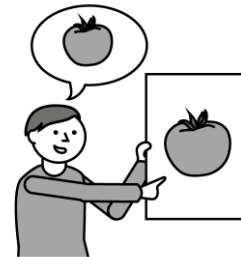
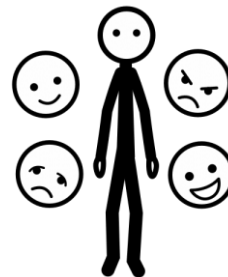
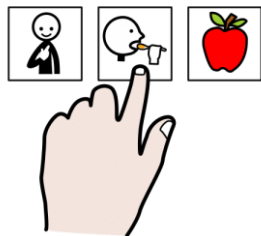
Auta lasta osallistumaan keskusteluun ilman että vaadit liikaa. Mahdollista hänelle kokemus kuulluksi tulemisesta.

Käytä tarvittaessa apuna pikapiirtämistä, kuvia, kuvatauluja tai tukiviittomia.

KUVAT

- ❖ Piirtämällä voi selventää ohjeita
- ❖ Piirtäminen hidastaa puhetta ja samalla kuva auttaa lasta rauhoittumaan ja ymmärtämään
- ❖ Kuvien avulla voi keskustella päivän tapahtumista
- ❖ Näytä kuvaa samalla, kun esimerkiksi kerrot, mitä seuraavaksi tapahtuu
- ❖ Kuvien avulla voi jäsentää esimerkiksi pukeutumis- tai leikkitilanteita, tukea keskustelua, kuvittaa päiväjärjestystä ja helpottaa ajan hahmottamista
- ❖ Ensin-sitten kuvat hyödyttävät monia lapsia
- ❖ Kuvaan voi myös palata, se tukee lapsen muistia
- ❖ Jos piirrät itse, käytä yksinkertaisia "tikku-ukko" -tyyppisiä kuvia!
- ❖ Kuvina voi käyttää valokuvia, lehdestä leikattuja tai netistä tulostettuja kuvia. Esimerkiksi Pikku Kakkosen kommunikaatiokorteista saa tehtyä oman viikkokalenterin. Papunetin sivuilta löytyy paljon kuvia.
- ❖ Kuvien tukena voi käyttää tukiviittomia

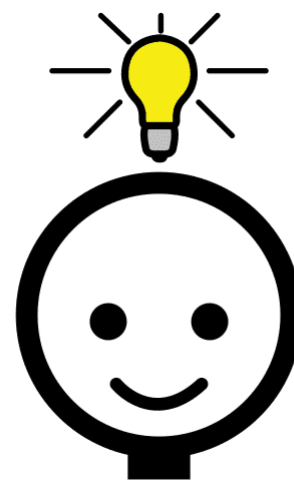
OHJEIDEN YMMÄRTÄMINEN

Kuvita ohjeita pikapiirtämällä tai etukätein varaamillasi kuvilla. Pyri varmistamaan, että lapsi on ymmärtänyt antamasi ohjeen. Lapsi voi toistaa sen sinulle.

Anna lapselle ohjeiden lisäksi aikaa noudattaa niitä.

Esimerkiksi: Hae naulakosta villasukat ja pue ne! Ota värikynät, paperi ja sakset ja tule pöytään askartelemaan.

→ Pienelle lapselle riittää yksikin ohje, isommalle lapselle voi antaa kaksi tai kolme ohjetta

ENNAKOIMINEN

Aikuinen sanallistaa lapselle toimintaa: "Ensin puetaan päälle ulkovaatteet ja kengät ja sitten mennään ulos". Lasta voi pyytää toistamaan ohjeen omin sanoin. Silloin varmistuu, onko lapsi ymmärtänyt asian.

Erilaiset ajastimet ja Time-timerit helpottavat lasta, kun on vaikea esimerkiksi lopettaa leikki ja siirtyä seuraavaan puuhaan. Ajastimien lisäksi asia pitää sanoittaa.

JUTTELE LAPSEN KANSSA

Kieli kehittyy vuorovaikutuksessa. Arkipäivän tilanteet ovat hyvä hetki keskustella lapsen kanssa. Kuuntele häntä ja vastaa kysymyksiin. Kerro hänelle lisää aiheeseen liittyviä asioita.

Hyödynnä pedagogisesti eteistilanteet, tai kun ruokaillaan, odotellaan muita.

Kannusta lasta ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan. Vältä puhumasta lapsen yli toisen aikuisen kanssa omista asioistasi!

Toista sanoja. Jos lapsi sanoo sanoja virheellisesti, toista sanat oikein omassa puheessasi. Lapsi sanoo: "Se on kitta!". Sinä vastaat: "Siinäpä onkin musta kissa!" Älä kuitenkaan patista lasta sanomaan sanaa uudestaan. Ohjaa lasta käyttämään kokonaisia lauseita.

Käytä selkeitä ja yksinkertaisia lauseita. Silti puheen ei pidä olla yksinkertaista, vaan rikasta ja monipuolista. Osoita, käytä ilmeitä ja eleitä. Painota tärkeitä sanoja. Varmista, että lapsi ymmärtää.

LAPSI JA DIGILAITTEET

Aikuisen läsnäolo on lapselle tärkeää. Digilaitteet (varhaiskasvatuksessa puhelin, tietokone, tabletilaite) vievät helposti aikaa vuorovaikutukselta.

Varhaiskasvatuksen perusteiden mukaan lapsen digitaalisen osaamisen vahvistaminen on yksi tehtävistämme, emmekä saa sitä täysin sivuuttaakaan.

Yleinen ruutuaikasuositus (THL) on alle 2-vuotiaille nolla tuntia, 2-4-vuotiaille korkeintaan tunti päivässä. Suositus on, että alle 2-vuotiaat hyötyvät eniten yhdessäolosta ja liikunnasta. Silloin lapsi voi harjoitella kielellisiä taitoja, tunne- sekä motorisia taitoja. Huomioi, että tunti ruutuaikaa voi täytyä jo varhaiskasvatuksen arjessa; entä loppu päivä kotona?

Henkilöstön tulee tukea huoltajia digilaitteiden turvallisessa käyttämisessä:

- ❖ Mikä on lapsen ikäiselle sopivaa sisältöä → ikäsuositukset tutuiksi?
- ❖ Mitä muuta lapsen arkeen mahtuu → anna huoltajille vinkkejä, mitä muuta voi lapsen kanssa tehdä?
- ❖ [Sopiva ruutuaika - Mannerheimin Lastensuojeluliitto](#)

KYSY LAPSELTA KUULUMISIA

Kysy lapselta kuulumisia: mitä teit viikonloppuna, kenen kanssa olet leikkinyt, mitä oli ruuaksi jne.!

Ole kiinnostunut siitä, mitä hänellä on sanottavanaan.

Joskus lapselta kysytään, ovatko asiat kivasti tai hyvin. "Miten päivä meni?" ei anna yhtä sanaa enempää tietoa. Lapsi vastaa usein vain myöntävästi "joo". Kokeilepa tehdä kysymyksiä, joihin lapsi joutuu vastaamaan laajemmin, kuten "Mitä leikit kaverin kanssa?" tai "Mitä näit retkellä?"

Hyvin väsyneen tai nälkäisen lapsen kanssa keskustelua kannattaa joskus siirtää 😊...

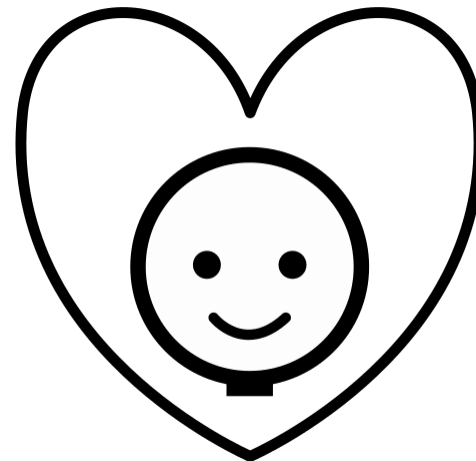

KEHU PÄIVÄSSÄ - JA MIELELLÄÄN USEAMMINKIN!

Muista kehua, kannustaa, ohjata ja opastaa lapsia.

Anna lapsille turvaa, tukea ja rakkautta. Silloin he tuntevat itsensä tärkeäksi ja rakastetuiksi omana itsenään.

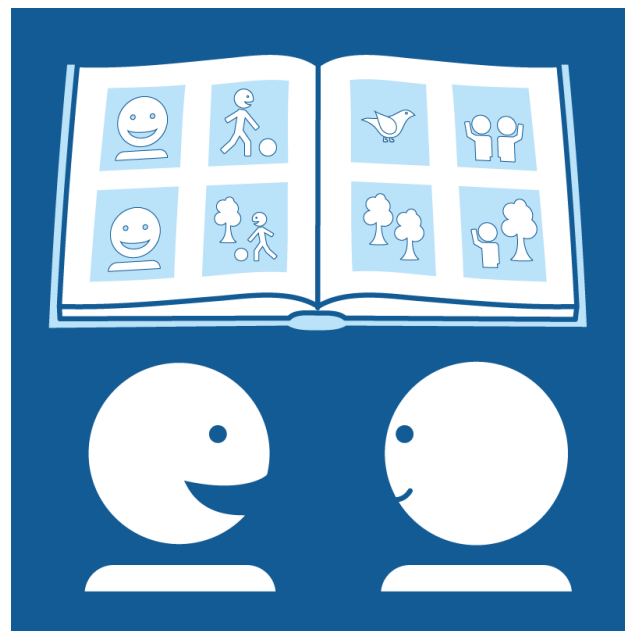
Ole kiinnostunut ja anna heille positiivista palautetta. Huomioi pienetkin aloitteet, ääntelyt, sanan osat, katseet ja osoittamiset.

KUVASTA KERTOMINEN

Anna lapsen kertoa kuvasta! Se voi olla valokuva, kuva kirjasta tai lehdestä. Tee lisäkysymyksiä, mitä kuvassa tapahtuu!

Aloita helposta kuvasta, jossa on vähemmän tapahtumia. Etene kuviin, joissa on paljon herkullisia yksityiskohtia. Voit samalla havainnoida, mitä asioita lapsi huomaa kuvista!

MIETTIKÄÄ, KUINKA LAUSE JATKUU

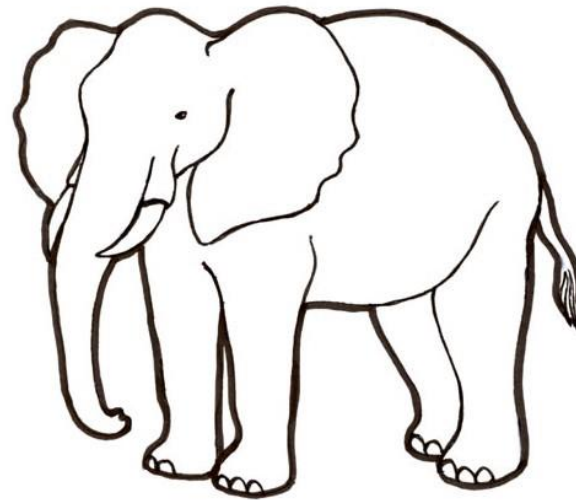
Pumpuli on pehmeää, kivi on ___.

Laskettelija menee hissillä mäkeä ylös ja laskee suksilla ___.

Muurahainen on pieni, elefantti on ___.

Lapsi on nuori ja mummo on ___.

Keksikää lisää!

HAUSKAA SUUJUMPPAA

Suujumppaa voi keksiä itsekin: millaisiin asentoihin saatte kielen kääntymään, miten eri tavoin voi asetella huulet, tehkää yhdessä suulla hymyjä, irvistyksiä, venytyksiä tai hassuja ääniä, kuten päristelette, suhissette, poksuttelette 😊!

Pese
kiellä
ham-
paat

Nak-
suttele
kielellä

Pyyhi
kielellä
huulia

Sihise
shh,
shh

Puhalla
posket
täyteen
ilmaa

Pärisytä
huulia

Hauko
ttele

Lähetä
lento-
suukkoja

Piilota
ylähuuli
alaham-
paiden
taakse

Irvistä
pelotta-
vasti

Tee
kiele-
tä
kuppi

Tee
kiele-
tä
rulla

Naura
ham-
paat
yhdessä

Kopsut-
tele
ham-
paita

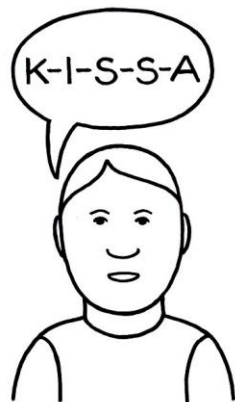

TUTKIKAA KIRJAIMIA!

Tutkikaa, missä näkyy kirjaimia, mitä maitopurkin kyljessä lukee tai mitä kirjaimia on paidan kuvassa.

Miettikää, mitä kirjaimia on muiden nimissä tai millä kirjaimella nimi alkaa. Pienillä voi kirjaimiin kiinnittää huomiota sanoen esimerkiksi "Näissä kengissä lukee sinun nimi!" tai loruttelemalla lasten nimien alkukirjaimilla: "O niin kuin Olli, T niin kuin Tiina, A niin kuin Ahmed."

Laulakaa kirjainlauluja vaikka Tuiki , tuiki tähtösen sävelellä!

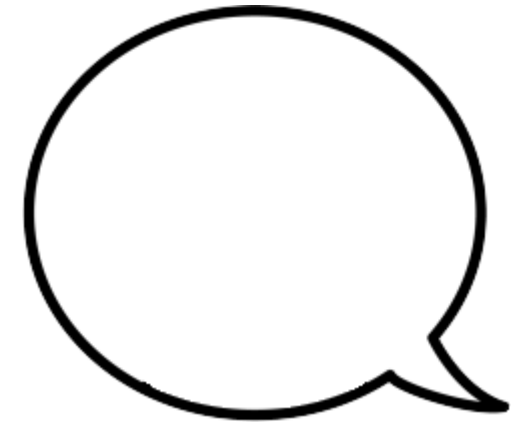
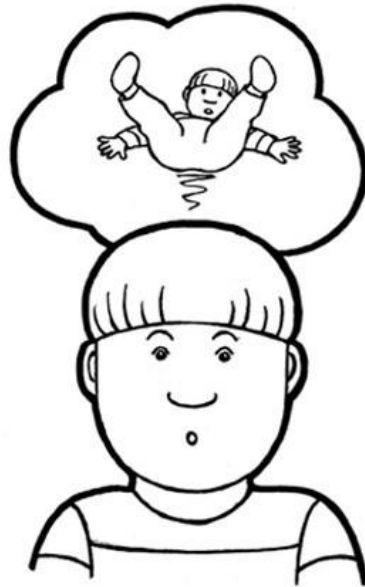
PÄÄTTELEMINEN JA PERUSTELEMINEN

Anna lapsen päätellä ja kertoa sinulle esimerkiksi, mistä tietää että on kesä tai talvi, miksi pukeudutaan helle- tai sadevaatteisiin, miksi on tärkeä nukkua... Alussa lapsi voi tarvita apukysymyksiä sinulta. Syy-seuraussuhteiden ymmärtäminen ja looginen ajattelu ovat tärkeitä ajattelutaitoja.

TARINANKERRONTA

Lapsilla on mahtava mielikuvitus! Kuuntele, kun lapsi kertoo tarinan, esimerkiksi oman pikku sadun. Voit kirjoittaa sen paperille ja sitten lukea sen lapselle. Tai ota puhelimella/tabletilaitteella video tarinankertojasta ja kuunnelkaa se yhdessä.

VIIKONPÄIVÄT

Miettikää mikä viikonpäivä on, mikä kuukausi, mikä vuodenaika tai mikä vuorokaudenaika? Mikä päivä oli eilen tai toissapäivänä? Huomenna tai ylihuomenna?

Pienelle lapselle voi vaikka vain sanoa että nyt on maanantai tai nyt on kevät. Hiljalleen sanat painuvat mieleen ja ymmärrys kasvaa.

